

OBSAH

	Předmluva	9
	Úvod	11
	Literatura	13
1	Odpadní vody	15
1.1	Produkce odpadních vod z chemickotechnologických procesů výroby léčivých látek, vitamínů a antibiotik	15
1.2	Množství a charakteristika odpadních vod z některých výrobních druhů znečištění	20
	Literatura	31
2	Odkanalizování	32
2.1	Rozdělení odpadních vod	32
2.2	Vnitřní a vnější systémy podnikové kanalizace	33
2.3	Podmínky pro vypouštění odpadních vod	35
3	Čištění odpadních vod	44
3.1	Zdroje a charakter farmaceutických odpadů	44
3.1.1	Tuhé odpady	45
3.1.2	Kapalné odpady	46
3.2	Biochemická rozložitelnost některých látek vyskytujících se v odpadních vodách z výroby léčiv	48
3.3	Toxické účinky látek přítomných v odpadních vodách farmaceutických závodů na biologické čištění	51
3.4	Předčištění odpadních vod	53
3.5	Biologické čištění odpadních vod z farmaceutických závodů	54
3.5.1	Laboratorní aktivační čištění a čištění na biofiltrech	54
3.5.2	Provozní čištění aktivací a na biologických filtrech	57
3.5.3	Biologické rozbory aktivovaného kalu	59
3.5.4	Anaerobní způsoby čištění	59
3.5.5	Dočišťování odpadních vod	61
3.5.6	Spalování	61
3.5.7	Kalové hospodářství	62
3.6	Experimentální pokusy s čištěním odpadních vod ze závodu na výrobu antibiotik a lysinu v provozní čistírně odpadních vod	62
3.6.1	Množství a kvalita odpadních vod z jednotlivých výrobních druhů	63
3.6.2	Odstranění vlivů škodlivých pro biologické čištění odpadních vod	65
3.6.3	Testování provozu čistírny, zejména aktivace při nižších zatíženích kalu	66
3.6.4	Nizkozatížená aktivace	68
3.6.4.1	Zhodnocení pokusů s nizkozatíženou aktivací	70
3.6.5	Vysokozatížená aktivace	80
3.6.5.1	Zhodnocení pokusů s vysokozatíženou aktivací	81
3.7	Celkové závěry	85
	Literatura	88

4	Teorie biologického čištění odpadních vod aktivovaným kalem	90
4.1	Stanovení organických látek v odpadních vodách	90
4.1.1	Stanovení jako CHSK	90
4.1.2	Stanovení jako BSK	94
4.1.3	Stanovení jako C_{org}	99
4.1.4	Vztahy mezi TSK, CHSK, BSK a C_{org}	100
4.2	Biologické čištění odpadních vod aktivovaným kalem	102
4.2.1	Růst a množení mikroorganismů	102
4.2.1.1	Jednorázové systémy. Růstová křivka a Monodova rovnice	103
4.2.1.2	Kontinuální systémy bez recirkulace biomasy	109
4.2.1.3	Aplikace Monodovy rovnice na směsné kultury. Přirozená selekce mikroorganismů	111
4.2.2	Kinetika odstraňování organických látek z odpadních vod	114
4.2.3	Aktivační proces a aktivovaný kal	121
4.2.4	Hlavní technologické parametry aktivního procesu	128
4.2.5	Základní způsoby kultivace aktivovaného kalu	130
4.2.5.1	Jednorázový (diskontinuální) systém	130
4.2.5.2	Semikontinuální systém	130
4.2.5.3	Kontinuální systém s postupným tokem	132
4.2.5.4	Kontinuální systém na principu ideálního směšování	134
4.2.6	Produkce biomasy a aktivovaného kalu	135
4.2.6.1	Výpočet koncentrace biomasy v nádrži a produkce biomasy	135
4.2.6.2	Výpočet koncentrace aktivovaného kalu a jeho produkce	140
4.2.7	Spotřeba kyslíku a vzduchu	142
4.2.7.1	Reakce v aktivní nádrži spotřebovávající kyslík	142
4.2.7.2	Rovnice spotřeby kyslíku	144
4.2.7.3	Přestup kyslíku do vody	145
4.2.7.4	Oxygenační kapacita	146
4.2.7.5	Výpočet potřebné oxygenační kapacity a intenzity aerace	148
	Literatura	149
5	Čištění odpadních vod z chemické výroby léčivých látek	151
5.1	Podnik se zaměřením na výrobu léčivých látek purinové řady, sulfonamidů a antipyretik	151
5.2	Podnik s výrobou syntetických antibiotik, barbiturových, purinových a salicylových přípravků a antipyretik	156
5.3	Podnik s výrobou sulfonamidů, antipyretik, syntetických antibiotik a syntetických steroidních hormonů	161
5.4	Podnik s malotonážní výrobou vicestupňovými procesy	169
	Literatura	175
6	Čištění odpadních vod z výroby vitamínů	176
6.1	Podnik vyrábějící vitamín B a C a lékové formy	176
6.2	Podnik s velkokapacitní výrobou vitamínů A_1 , B_1 , B_2 a C	180
6.3	Podnik vyrábějící vitamíny B_1 , B_2 , C, E a lékové formy	191
6.3.1	Čištění odpadních vod	191
6.3.2	Intenzifikace provozu biologických čistíren	203
	Literatura	208

7	Čištění odpadních vod z výroby antibiotik	209
7.1	Podnik s výrobou antibiotik	209
7.2	Podnik s výrobou antibiotik a lékových forem	213
	Literatura	216
8	Opětovné využívání odpadních vod	217
8.1	Obecné zásady	217
8.2	Opětne využívání vyčištěných farmaceutických odpadních vod	219
8.2.1	Tvorba kotelního kamene a biologických nárůstů v pokusných podmínkách při použití terciárně vyčištěné odpadní vody v cirkulačním okruhu	223
8.2.2	Příprava a využití terciárně vyčištěné odpadní vody pro cirkulační chladicí okruhy v provozně výzkumných podmínkách	227
8.3	Zdravotně hygienické aspekty zásobování technickou vodou	228
	Literatura	229
9	Zpracování kalu	230
9.1	Charakteristika odpadních kalů	230
9.2	Množství kalu	235
9.2.1	Množství primárního kalu z vertikálních usazovacích nádrží (čišτίrna typu a)	235
9.2.2	Množství vyhnílého kalu odstraňovaného ze šterbinových nádrží (čišτίrna typu b)	236
9.2.3	Množství přebytečného aktivovaného kalu	236
9.3	Metody zpracování odpadních kalů	238
9.3.1	Biologické způsoby stabilizace kalů	239
9.3.1.1	Anaerobní vyhnívání ve šterbinových usazovacích nádržích	239
9.3.1.2	Aerobní stabilizace	240
9.3.1.3	Kompostování kalů	242
9.3.2	Chemické metody stabilizace kalů	244
9.3.2.1	Vápnění kalů	244
9.3.3	Odvodňování kalů	246
9.3.3.1	Sušení kalů v přirozených podmínkách	246
9.3.3.2	Odvodňování kalů ve vakuových filtrech	248
9.3.3.3	Odvodňování kalů v odstředivkách	250
	Literatura	252
10	Provoz čištění odpadních vod	253
10.1	Uvedení čišτίrny do provozu, její seřízení a vlastní provoz	253
10.1.1	Usazovací nádrže	254
10.1.2	Šterbinové usazovací nádrže	255
10.1.3	Aktivační nádrže	257
10.1.4	Dosazovací nádrže	260
10.1.5	Dočišτίvání odpadních vod	260
10.1.6	Zařízení na odvodňování kalu	262
10.1.6.1	Kalová pole	262
10.1.6.2	Vakuové filtry	262
10.2	Kontrola a řízení procesů čištění odpadních vod	264
10.3	Bezpečnostní opatření při čištění odpadních vod	266

11	Technickoekonomická analýza různých metod a schémat čištění odpadních vod, zpracování čistírenských kalů a likvidace nevyužitelného odpadu	268
11.1	Praktické příklady technickoekonomických výpočtů různých metod a schémat	271
11.1.1	Čištění odpadních vod s částečným zužitkováním nečistot	271
11.1.2	Čištění odpadních vod s částečnou likvidací nečistot	275
	Příloha	278
	Rejstřík	281